

11. szám, 1869. Március 18.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „ATHENAEUM“
IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petítség egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM“
(BEMLÓTT EMICH GUSETÁV-FÉLE)
NYOMDÁBAN.

Mai számunkhoz van mellékelve lapunk „Előfizetési felhívás“-a.

TARTALOM

Cikkek: „Báró Petróczy István.“ L. K.-tól. — „Vörösmarty a forradalom alatt.“ („Harc dal.“ *Vörösmarty Mihály-tól.*) — „Közép-Amerika különösségei.“ (Röpítő halak. Madarakkal küzdő pók. A tenger illuminációja.) Közl.: P. D. — „A vízforrágóról.“ R. M. — „A kalapokról.“ — „Erdélyi képek.“ (XXV. Szénegőti kunyhó Erdély havasain.) S. Ö. — „John Willis Menard.“ — — „A magyar-osztrák kelet-ázsiai expedíciótól.“ *Xantus János.* — „Egy hét története.“

Vadnai Károlytól. — „Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: B. Petróczy István, kuruc tábornok. (A zayugróci gyűjtemény eredetije után). — A repülő hal. — Óriási pók csatája kolibrikkal. — A tenger tüzi játéka. (Közép-Amerika különösségeihez). — Cigánylakás az erdélyi havasokon. (Rajz. Staubert Ödön.) — Alexandria távlati képe. (Xantus János levelehez). — John Willis Menard, az első szerencsen törvényhozó.

Szerkesztői üzenetek.

— *Marosvásárhelytől:* Sz. Á-nak. Cikkét ön nemcsakára viszont fogja látni.

— *Csón:* Cs. N. Gy-nak. Hogy ön nem bánja, ha verse a lap legesetogató oldalán is jön ki, csak jöjjön? Az igaz, hogy még ortographiája is oly rossz, mikép más helyet nem érdemel, csak hogy a horiték utolsó oldalán hirdetések szoktak közlöttni, ha tehát ezek kitartási díját beiktéli ön a kiadóhatalomhoz, — akkor az talán nem teend kifogást a közlés ellen.

— „Az árva leányka“ — bizony nagyon árva — mű.

— „A magyar ősmundakörből“ meg fog jelenni.

— *Gyulafehérvárottól:* St. Ö-nek. Az ajánlott nevelés-törté-

neti cikksorozat nem lapunkba való; azonban van nekünk több, a neveléssel foglalkozó szaklapunk, sziveskedjék tehát kegyed az illető tanár urat arra figyelmeztetni.

— *Szabadkára:* A dalmát népdulok egyike jöhet; a másikban a veresés nem elég szabatos. Az ajánlást sziveskedjenek tartjuk, mert a lapunkban megjelenő művek egész művelt olvasó-közönségünknek vannak ajánlva.

— *Kassára:* G. K-nak. A „*Heti Posta*ban“ fognak megjelenni s az ön másik öhajtása is teljesül.

— *Pesten:* V. Gy-nek. Meg fog jelenni.

— *Veszprémben:* J. J-nak. Utaljuk önt Kisfaludy Károly hasonímfi költeményére, melynek ez csak árnyéka.

Ujdonságok.

(Ma! számunkhoz mellékelve veszik t. olvasóink lapunk új évnegyedére az előfizetési felhívást.) Midőn évnegyedes előfizetőink előfizetéseik szives megújítását remélnők, fél- és egész éves előfizetőinket kérjük, az előfizetési ívet oly ismerőik kezébe juttatni, kik lapunkat eddig nem tartották, mert költségkímélés tekintetéből az ívet most semmi más laphoz nem mellékeljük. Egyszersmind felhívjuk szives olvasóink figyelmét testvér-lapunk, a „*Heti Posta*“ előfizetési feltételeire, melyek hirdetés-mellékletünk egyik oldalán olvashatók.

* (Képviselek.) Lapunk snjót alá adásakor következő képviselő-választásokról voltak tudósítások: Ghicz Kálmán baloldali Komáromból; Lónyay Menyhért és Szilágy József jobboldali Pozsony városából; Pozsony megye többi kerületeiből megválasztottak: a szenci-kerületből ifjú gr. Zichy József, a felső-országi kerületből Olgyay Zsigmond, a sz.-jánosiból id. gr. Zichy József, a bazinmodoriból Szűllő Géza jobboldali, a malackaiból Lukáts Bódog, a galanthaiból Nagy János, és a dunaszerdahelyiből Kasasénis Ferenc baloldali; Esztergom városából Kollár Antal, esztergom megye köböküti kerületéből András Gyula baloldali, a doroghából Keményffy István jobboldali; Hont megye ipolvasági kerületéből Paczolai János, a németből Ivánka Zsigmond, a szalkaiból Majláth István jobboldali; Sáros megye eperjesi kerületéből Bujanovits Sándor, a giraltiból Bánó József, a zboróiból gr. Szirmay Ferenc, a székcsüiből Dienes József, a felső-tarcsaiból (vagy hét-

hársi) Berzeviczi Tivadár, a kis-szobeniből Semsey Pál, N.-Szombatról Prileszky Thadeus jobboldali; Erdélyből: Székvárosból Eder Nándor, Szamos-Ujvárról Simay Gergely és Gajzágó Salamon, az oláhfalusi kerületből Hilibi Gaál János jobboldali; N.-Váradról Györffy Gyula, N.-Kikindáról Csernovits Péter, N.-Kőrösről Gubody Sándor, B.-Gyuláról Beliczey István, Pécsről Irányi Dániel balold., Aradról Atzél Péter jobbold., Debrecenből Tisza K., Patay Istv., Kiss Lajos; Egerből Csiky Sándor, Békés-Csabáról Boczkó Dániel; Kezdi-Vásárhelyről Pap Lajos, Komáromm. igmándi kerületéből Milkovits S. baloldali; Versetéről Pásztt Vilmos és Komáromm. udvardi ker. Erdődi Pál jobboldali. Tehát 42 képviselő közül 18 baloldali.

* (A királyné) e hó 12-ikén este tért vissza Zágrábból Budára.

* (A fővárosban megjelenő hírlapok) a mult évben 134,300 forintnyi bélyegadót fizettek. Legtöbbet fizetett (s e szerint legtöbb példányban nyomatik) a két „Lloyd“ a „P. Lloyd“ ugyanis 25,612 frot, az „U. Lloyd“ 15,658 frot. Magyar lapok közül a „Hon“ bélyegadója 14,376 frot volt, a „Pesti Napló“-é pedig 12,625 frot, míg e lap 1866-ban 16,083 frot fizetett előfizetői után, a „Hon“ pedig ugyanakkor csak 11,220 frot. 1859-ben a hírlapbélyeg a Budapesten megjelent lapok után csak 53,700 frot tett.

* (Bőszirményi László) az igazságügyér utasítása folytán két orvos, Halász Géza és Flór meglátogatták, hogy megvizsgálják: vajjon alkalmas-e a fogház a beteg további elszállásolására, és ha nem: lehet-e a beteget máshova elszállítani. A két orvos konstalálta, hogy a lipótucai szállás is, mint általában többnyire minden földszintes lakások, ned-

Ötödik évi folyam.

11. szám.

Pest, 1869. Március 18-án.

Báró Petrőczy István.

(Született 1648. Meghalt 1712-ben.)

A petrőczy és kaszavári báró Petrőczy, nem mint közönségesen iratik: Petrőczy-család, Horvát-országból Trencsénmegyébe szakadt, és ott, valamint több más szomszéd megyében terjedelmes birtokot szerzett.

Majd 1526-ban Petrőczy Pálban, a királyné tárnokmesterében, nagyobb fényre vergődött. Ennek kis unokája II-dik báró Petrőczy István volt, ki Tököly

Báró Petrőczy István, kuruc tábornok (A zay-ugróci gyűjtemény eredetije után.)

Erzsébettel, Tököly István s Thurzó Katával, a nádor leányával, az 1648. évben nemzette III. b. Petrőczy Istvánt és báró Petrőczy Kata Szidóniát, gróf Pekry Lőrinc nejét, az ismert írónót.

Ezen III. báró Petrőczy István, kinek hű arcképét itt bemutatjuk, még ifju korában nagybátyja, Tököly István pártjához szegődött és később ez utóbbi fiának, Tököly Imre fejedelemnek fő-

vezére lett, sőt még II. Rákóczy Ferenc zászlói alatt is tábornokoskodott.

Hadjáratait itt leírni nem feladatunk, ez lévén a történelem tisztje. E hadjáratok folytán báró Petrőczy István mint párttűt ellen, az akkori osztrák-magyarok által kimondatott a halálítélet, birtokai elkoboztattak és velük több magyar család ajándékozott meg, minek következtében majd magyar, majd lengyel földre bujdosott. Élete vége felé személyére nézve kegyelmet nyert ugyan, de birtokai idegen kézben maradtak.

Meghalt 1712. szeptember 29-én Mosócon, Turóc megyében, a rokon báró Révay-család körében, és a szomszéd Neczpál helységében temetettet el.

Tőle és nejétől, született báró Révay Erzsébet-től, származnak a mostani esömöri gróf Zayak és a Szariusz gróf Zamoyski-családnak egy ága. III. báró Petrőczy István eszes, bátor férfiú és buzgó protestáns volt.

L. K.

Vörösmarty a forradalom alatt.

Áldor Imre „A forradalom költészete“ című anthologia 353-dik lapján Vörösmarty Mihály ellen azon vádat emelé, miszerint a „Szabad sajtó“ című nyolc soros költeményen kívül nincs, mi tanuskodnék, hogy a nemzeti ébredés rövid, de tündérszép hajnala, vagy a honvédelem rákövetke-

zett zivataros küzdelmes napja mélyebb benyomást tettek volna kedélyére. Ez állítás megcáfolásul küldé be hozzánk P. D. t. munkatársunk Vörösmarty alábbi költeményét, a „Pesti Hírlap“ 1848. november 8-dikai számából lemásolva:

H A R C I D A L.

Azért, hogy a szabadság
Vérben fűrösztí zászlaját,
Azért, hogy szent nevére
Hálátlan és gaz vést kiált,
Ne lássam, oh dicső hon!
Halványan arcodat,
Vagy drágán megfizessék
E halványságodat.

A sikra magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani!
E drága föld színét
Borítsák szerteszét
A párttűtőknek véres esontjai.

A fondor hatalommal
Rabló zsvány szövetezett,
S a nép szívébe mérget,
Undok koholmányt ültetett.
S a nép, melyet szabaddá
Emeltél föl veled,
Most irtó háborut kezd
Oh nemzet, ellened!

A sikra magyarok! sat.

Alant apánk sírja,
Itt minden rög s fűszál miénk:
Egy ezredéves hareban
Vérüldozattal öntözéink.
Magyarnak lelke áll őr
Minden fűszál felett,
Magyarnak lelke, karja
Véd minden porszemét.
A sikra magyarok! sat.

Isten, világ ítéljen!
Ha vétettünk is valaha:
Kiszenvédünk s megadtuk
Embernek a mi ősjoga.
Zászlónkon a szabadság
S függetlenség ragyog!
Vész és halál reá, ki
Ez ellen fegyvert fog!
A sikra magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani!
E drága föld színét
Borítsák szerteszét
A párttűtőknek véres esontjai.

Vörösmarty Mihály.

Közép-Amerika különösségei.

(Repülő halak. Madarakkal küzdő pók. A tenger illuminációja.)

Poussielgue, francia természettudós, közelebb bocsátá közre, pompás illusztrációk kíséretében, floridai 1851—1852-diki útjának tapasztalatait, melyek különösen természetrajzi tekintetben oly élvezetes és gazdag olvasmányt nyújtanak, hogy

nem tarthatjuk meddő dolognak, azoknak legalább egy részével, olvasóinkat megismertetni.

Florida partjai felé közeledtem kis hajónkon — mondja tudós utazónk, — s a nap égető heve ellen a hajó farán kifeszített sátor alá hevered-

tem, honnan a repülő halak táncában és ütközésében gyönyörködtem. Furcsa egy látvány ez! A tenger felszínét vöröses növényzet, valami hínár-féle borítja, melyet millió meg millió apró rovar lárvája lep el. Ezen úszó élelmi szert a repülő halaknak egész legiója követi; némelyikük a víz tükreán játszadozik, mások meg felröppennek a légbe, hol a francia négyeshez hasonló táncot visznek végbe, csakhogy colonjuk ezer meg ezer repülő halból alakult. Egy és ugyanazon időben két csapatjuk magasabbra emelkedik, egymástól mintegy hatvan lépésnyire sorakozik, azzal neki röptül egymásnak, úgy hogy szinte érintkeznek; mire ismét visszaröppennek előbbi helyeikre, s ezt így folytatják tovább. Alighogy azonban ezek a vízbe alámerülnek, azonnal másik két csapat röppen fel, s újból kezdi ugyanazon játékot. Hajónk körül mintegy húsz ilyen csapat járta ezen különös hal-táncot. Ezen halak nem nagyok, hosszuk mintegy nyole hüvelyk s természetük igen karesú, játékaik-közben azonban roppant zajt okoznak, mit alkalmasint szárnyaik erős mozgatása, s a kopótyúikon át erősen kilökött lég okoz. Tudományos nevük *exocetus volitans*; pikkelyzetük hátukon remek azúrkék, alul pedig ezüstsínű, a miért a nap sugaraiban igaz-gyöngy-és türkiszből álló ékszerek gyanánt ragyognak.

Ezen apró állatkák csapatait másnemű, mintegy lábny hosszú repülő halak követik, melyeknek színe vöröses-barna, szárnyuk pedig fekete; fejükön sisakszerű burok, hátukon pedig igen hegyes tüskézet van; tudományos nevük *Trigla volitans*. Mellükön levő úszó-szárnyaik igen hosszak, s azok segítségével nem csak jelentékeny magasságra képesek repülni, de tovább is időzhetnek a légben, mint az *exocetus volitans*ok. Midőn főnebb leirt halaeszkáink furcsa táncukat járnak, ez utóbbiak föléljük emelkednek, vagy hátulról követik őket, hogy zsákmányt szedjenek közülök. Mintegy negyven lábny magasra birnak fölészállni, ha azonban szárnyaik megszáradnak, azonnal visszahullanak a tengerbe.

E halak mindkét faja igen kevés értelmi tehetséggel bir. Mialatt hajónk csapataik között vítorlázott tova, roppant számmal hullottak alá a földéltre, hol matrózaink összeszedték, jóízű vasesorát készítendők belőlük. Egyébiránt mindkét fajt mind a légben, mind a tengerben dühös ellenségek üldözik; a tengerben a delphinek különböző fajai és a cápák, melyek ezreket meg ezreket pusztítanak el közülök; a légben pedig a hojszák s a ragadozó vizimadarak egész legiója harcol ellenük.

Tudós utazónk szárazföldi tapasztalatai közül is ide igatunk egy igen érdekeset. A floridai félszigeten időzése alatt számos kirándulást tett részint vadászat, részint halászat kedvéért. Egyik ilyen kirándulásából visszatérvén, pihenőül kunyhója ajtaja elé ült, élvezni a reggeli üde levegőt; szivarra gyújtott, s úgy várt reggelijére. Egy passiflora (kínzenvedés-virág) hatalmas indáival, haragos zöld leveleivel és virágaival, kunyhójának egész elejét befutotta; e növény virága biborvörös, fehér csikokkal, s egyes részeiben meg lehet különböztetni a kínzenvedés minden kínzó eszközét: a lándzsát, a spongyás dárdát, a szögeket, kalapácsot és harapófogót. E növény virága rendkívül illatos, s kicsiny, dinnyéni nagyságu, sárga, tojásdad gyümölcse igen izletes; itt borba mártva s megeukrozva eszik. A passiflora né-mely magyarországi diszkertünkben is található, azonban igen elesenevészett állapotban; nálunk gyümölcsöt nem terem, s virága nem illatos.

Ezen hihetlen gyorsasággal növő felfutó növények Amerika forró égőve alatt legfőbb kellemét s díszét képezik a lakásoknak, melyeket üde illattal töltenek be. De megvan a maga kellemetlensége is, mert gyümölcse magához esalogatja az igen falánk egereket és patkányokat, ezek meg a lombok közé vonzák a mérges kigyókat, ezen undorító és veszedelmes ellenségeket. Ily vendégeken kívül azonban a passiflorának van egy igen bájos rendes lakója is; ez tudniillik a kolibrieknek egyik sárga-vörös faja, a *trochilus colubris*, mely a virágok kelyhei körül röpköd döngicsélve, a nap sugaraiban lángszínű torka rubin, szárnyai pedig smaragdként ragyogván.

Utazónk darab ideig ezen picirke teremécek szemléletében gyönyörködött, míg e közben elszunyadt. Egyszerre azonban átható sivitásra ébredt föl. Kunyhójának ereszén, utazónk szemei előtt, iszonyú dráma fejlődött ki.

A kolibrieknek gyapot-pelyhekkel s finom mohaszalakkal bélelt kedves kis fészke a passiflora levelei közé volt függesztve, s e fészekben három, borsószem nagyságu, egészen vörös kolibri-fiók gunnyasztott. Ez ártatlan és drága tereméceket egy irtózatosszörny fenyegette, egy undorító pók, az ugynevezett óriás-mygál, mely egészen fekete és szőrös. Ez állat potroha palacknagyságu, s lábai mintegy 8 hüvelknyi félelmetes karmokkal vannak fölfegyverezve. (Elhez hasonló állat rajzát s leírását lapunk 1866. évfolyamának 26-dik száma hozta.)

Az óriás-pók kunyhóm ajtója bálványán telepedett meg, s fejét mozdulatlanul irányozván a

fészekre, zöld-lencsés fehér szemével arra meredt. Az apró kolibrik apja s anyja kétségbeesetten sivitottak. Anyjuk, a fészek mögött viráglevellére guggolva, kisdedeit szárnyaival fedezte be, míg a haragjában felborzolt tollú hűmecke a pók körül repdesett, kész lévén azt megtámadni, s hogy kis családját megmentse, saját életét feláldozni.

Ez egy Pygmaeusnak egy óriás ellenében való küzdelme volt! A pók lassan-lassan előre kezdett haladni, s a kisdedek vesztüktől már csak egy gondolatnyira voltak.

Nem állhattam ki tovább — mondja utazóink — s közbevetém magam. Botom egy ütésével levertem a szárnyet, mely három lábát kitörve, a földre hullott. Undorító lény volt ez, melytől magam is megborzadtam, rá gondolván, hogy ily sz. mszédal hált a m u g y a n a z o n kunyhóban.

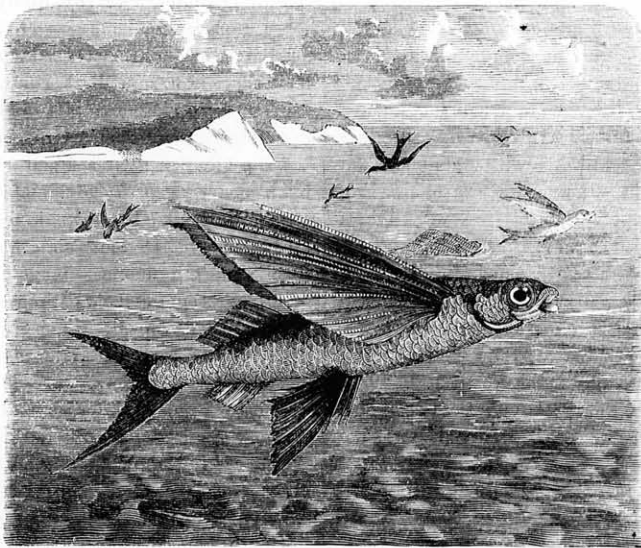
Ezen óriás-nygál egész Floridában ismeretes, s szárnyű kinezésük az oka, hogy a lakosság — a hogy csak rájuk bukkan — azonnal agyonveri őket; pedig igaztalanul, mert még e rút lény is sok hasznot tesz, iszonyú mennyiségét pusztítván el a kártékony rovaroknak, különösen a mindent felfaló termitáknak, e veszedelmes hangyafajnak. Hogy azonban a kisebb madarakat is megtámadja, azt most láttuk.

Végre álljon itt Poussielguenek még egyik különös tapasztalata. Midőn Floridából már visszatérőben volt, így ír: „A szellő megszűnt, a tenger arca tükörsíma, a vitorlák tehetlenül függnek kötélzetükön, s hajónk megáll. E nyugalom türehetetlen!

„Az eget sűrű föllegek borítják, s a koromsötét éj kiterjeszti fátyolát; kátpótlásul azonban kivilágítás támad a tengeren!

„Mily nagyszerű az a látvány, melyet a természet e szélesöndes éjben nyújt! A mint a tenger hullámai tova ringanak, mindegyike fehér világosságba van bukolva... Maga hajónk sötétebb az éjnél is, úgy hogy a földzeten két lépésnyiről is alig láthatjuk egymást; azonban tűzön látszunk övezni, mert minden hullám, mely a hajó oldalán megtörik, tajték helyett tűzsziporkákban hull vissza. Midőn vedret bocsátunk le a tengerbe, mintha parázsba mártottuk volna, s midőn azt matrózaink felvonják, tele van az folyékony lánggal. A kötélzet s megnedvesített ujjaink villamosak, mint midőn sötétben phosphoros gyufát dörzsöl az ember valami tárgyhoz.

„A tenger mindenféle hal, a mint a vihar előérzetében zsákmányra vadász vagy jókedvében farkával csapkodja a vizet, aztán a cefélék mindenféle faja, a mint orrlyukain hatalmas vizsugárokat lövel, aztán a hajónk körül a legremekőbb tűzijátékot varázsolja elő. — De nemcsak e tüzes szökőkutakat, nemcsak a villogó esőt

A repülő hal.

bámuljuk; hogy a látvány tökéletes legyen, ime itt vannak, itt égnek a tüzes eszokrok is. A fehér világosságához járul a mindenféle színű tűz. Árboaink leghegyén, a kötél-létrák fokain, lenggeteg violaszínű lidérc-lángok ejtenek ámulatba.

„Azután következik a villamos tengeri puhányállatok illuminációja. Ime itt vannak a nagy meduzák, melyek nagy gömbölként úsznak a víz felszínén, a moderateur-lámpák világló üveg-golyójához hasonlítva; aztán a meduzák egy másik faja: a sokkal kisebb *meliták*, melyeknek a vízben lebegve kiterjesztett karjai a máltai kereszt alakjához hasonlítanak, s éles vöröses világosságot terjesztenek; azután jönnek a szabad szemmel nem látható *ocypoidák* és *acalephák*, melyek a víz minden cseppjében legremekőbbül közösrült győ-

mántokként ragyognak; a lencse-alakú és nagy-ágú *veléllék*, enyhe azúrkék világosságot lövelve magukból s a *beroeítik*, melyeknek világossága halvány-zöldes.

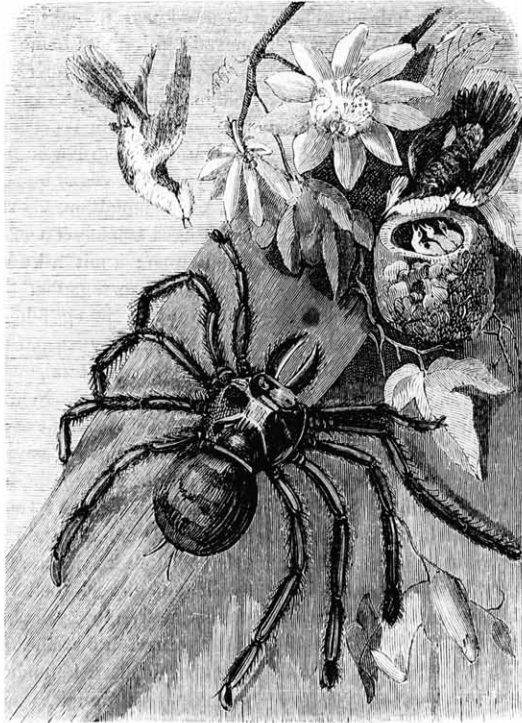
De ez még mind semmi! A víz bizonyos mélységében a legszabályosabb alakú tüzes rózsák, csillagok, láncok és szalagok támadnak, együtt ringatózva a hullámokkal, ezen tengeri tüzi játékban azon lampionokból készült alakokat utánozva, melyeket ünnepélyeinken szoktunk látni.

„Óhajtván ismerni azon állapot, mely ezen csodálatos illuminációt létrehozta, néhány darabot kihalásztattam b lölük. Ez állatkák néhány hüvelyk hosszú, lágy testű, hengerded alakú puhányok s ez élő eső min két végén néhány csápjuk van, melyek segítségével egymásba kapaszkodnak. Ily módon egyesülve több ezerezen, a főnebb leírt geometriai figurákat: kört csillagot stb. képeznek. Ezen különös állatkának neve: *Salpa lipho-ris Lamourli*.
sz. g.

Egy beszéd, melyet felségsértőnek tartottak.

Talán mindnyájan tudják t. olvasóink, hogy az 1834-diki erdélyi országgyűlés feloszlata után b. Wesselényi Miklós a szatmári közgyűlésen az örökváltság tárgyában tartott beszéde miatt, mint *bizító*, nótáperbe fogattott; de kevesen fogják ma már ismerni azon beszédet, mely perbefogatására okot szolgáltatott, és így szívesen veendik, ha abból azon helyet legalább, mely a vád alapját képezte, ide ígátjuk:

„... Még egy szempontból méltóztassanak t. Rk. e jelen tárgyat megtekinteni. Mostani uralkodó házunk kormányja úgy találta a nemességet, mint a parasztság elnyomóját. Még csak akkor hoztat azon vad boszus törvények a parasztság ellen, melyek moeskai törvénykönyvünknek Szelidebb szellemmel fogta át az új kormány a köznép ügyét, s neki dícsőségére és a mi gyalázatunkra kell megvallani, hogy pártolá, s pártolnia kellett a parasztságot a nemesség ellen. Gyakran szólították fel királyaink az ország rendeit az elnyomott nép sorsa könnyébbítésére; de az üdvös törekvésnek kevés sikert engedett eldödeink szük-mellúsége. Midőn a mult esztendőben, főkép az

Az óriási pók esatája a kolibrikkal.
(Közép-Amerika különösségeihez.)

oligárcchia puhultsága és fősvénysége miatt, mind a katonáskodás, mind a pénzbeli segedelmezéstől menekedés céljából mind a két teher a parasztság nyakába vetettett; a főnálló katonaság rendszer adó is lön, és mind a kettő csak a parasztság által, de az ő tudta és meg-egyező eső nélkül adandó. Ekkor az uralkodás előtt nagyobb fontosság leve a köznép; annak óltalmára töle kapott pénzt, közüle katonákat, mi természetesebb, mint hogy ily katonákat adó tökét épen kívánjon tartani, s ha lehet, nevelni. A nemességétől olállva, sőt ollességes indulatban tartani a parasztságot, egy gonosz politikának volt sikerült problémája, és azok, kiknek — a törvény szavai szerint — a nemzet név alatt levő s annak jussaival élő egy pár száz-ezereknek a közdolgokban gyakorlott befolyása terhükre volt, természetes, hogy néhány millióknak ezekeli egyesülését gátolni kívánták. — Ezen okból már századok óta a kormány a köznepet terhelő ocsmány képre, parasztrévölő s köznep ótalmazói álarcot tett; de a mely a'att ő szírja annak egyfe'ől zsrjót. Most sem

akarja a kormány ez álarcot letenni, és ez volt oka, miért igyekezett azon, hogy a parasztságot boldogítható törvényeikk ne a királyi helybenhagyás megtagadása által essék el, hanem a nemesség tegye azt semmivé. Könnyű lesz vala a kormánynak azon törvényeikkeinek ellene állani; ha a felség azt nem confirmálja, sohasem lesz törvénynyé; de akkor a kormányt terheli azon számtalanok panasza, kik legédesebb reményüket köték ezen törvényeikhez. Egy más ut is vala nyitva: ha a főtábla meg nem egyez s ellenszövgülésben nem enged, az lesz ezen törvényeiknek is sorsa, mi a vallást tárgyazó feliratnak. — Kénytelenek a Rk. azon forró s c'szánt kívánatukat keblökbe zárva, jobb időre halasztani; de akkor a szabad szellemü rend meggátolásának vádjá a főtáblát s az ott levő némoly olygarchákat éri, őket, ezen megtagadás gyűlöletessége. Azért követték el ott mindent helyben, s mindent a törvényhatóságokban, hogy maguk a Rk által vettétvén el a parasztságnak ezen kedvező törvényeiket, a köznépeknek, mely ezen engedményt epedve várta, s helyenként birta s használta is, szemrehányása, haragja, s úgy lehet boszúja őket ne érje, és ekkor mindaz egyenesen a nemességre — ki maga vonta vissza azon jótémenyt — háramlik. T. Rk! szomorú jövődönök lehetségg áll előttünk; azon 9 millió, kinek a birtokszerezhetés oly igen természetes jusa, és szép reménynek édes pohara már epedő ajkainál volt, s általunk nyujtva, mit fog érzeni, mit mondani, midőn azt magától elragadva és ugyancsak általunk fogná elragadva látni, midőn elzárva látandja maga előtt azt a lehetőséget, mely a balandó verejtekfödte földi pályáján csaknem egyedüli; de mulhatlan enyhítő kilátás, hogy munkája, fáradsága után magának tulajdont szerezhessen? És mit szülhet azon keserű érzés? Mi hajlandóbb kitörésre: kebelben forradt boszúnál? Mi erőszakosb inkább, mint elfojtott átok? A parasztságra, ugy szólván, örökségül maradt a nemesség elleni

gyűlölség, mi hajlandó minden reá áradó roszat attól számazottnak tartani. S most, midőn sorsának rég várt és sürgetve óhajtott jobbrafordulása helyett ily keserű megtagadást s részint megfosztást kell szenvednie, tetté válható boszus érzést s vad lázadást szülhet tévedése.

„Midőn a a dühögő köznép, feldult házaink füstöltgő romjai közt üzné véres kegyetlenségét, akkor bizonynyal a kormány olnyomná a lázadást s megmentene minket amazoknak csapásaitól. De jaj lenne akkor nemzeti függetlenségünknek! Kinek vagyunk s életünk megtartásáért vagyunk lekötölezve: határtalan annak felettünk hatalma. Ha a kormány szabadítana ki amazok körmei közül, ha neki kellene köszönnünk megmaradásunkat: jaj lenne akkor nekünk, t. itk., mert szabadelmű s önérzetű emberekből ezen lekötölezés rabszolgákká alacsonyítana!”

A másodalipán Wesselényi szavaiban felségsértést látott, s megrová őt. A megrovás folytán Wesselényi ekkép végző beszédét:

„A mit mondtam, vissza nem vonom. A felség szentséges személyét sem most, sem soha is nem érdektem; a mit a kormányról mondtam, azt ismétlem, s az tagadhatatlan. Mondottam, hogy a kormány szivja egyfelől a parasztság zsírját, s mondtam, hogy azt parasztvédői s köznép ótalmozói álarc alatt teszi, mely köznepet terhelő ocsmány képét fedezi. Nem háríthatom én a parasztság zsírja szívasát egyedül a kormányra; szívatik az másként is, szívjuk azt mi is, és abból élünk; de ki tagadhatja, hogy a kormány is nem szívtá és nem szívná? Hát a milliókra menő adó, melyet a fizetni alig tudó szegénységnek esontja velejéből kell kisajtolni?! Hát a sok milliókat felülhaladó élc-adásbeli veszteségg azon parasztságnak, mely oly gyakran küzködik éhséggel? Hát gyermekeiknek életük, kik a kormány parancsára fogattak katonáknak, mindez nem zsírja-e a parasztságnak, s nem szívatott-e?”

Közi: **P. D.**

A vízforgatagról.

Ama nevezetes tüneményekhez, melyek a tengeren oly gyakoriak, tartozik a vízforgatag vagy víztölcser is, mely a hajósoknak nem csekély félelmet okoz. Többnyire csak meleg időjárásban fordul elő villámlás és esőzés mellett. Kimondhatlan az az iszonyú félelem, melylyel a hajós ily évszakban kimegy a tengerre; és van is oka arra, mert a kis hajóknak bizonyos a végveszély, ha vízforgatag alá vagy csak közelébe kerül-

nek. A hajósok e tüneményt „trombe di mare”-nek nevezik, s ez számos varázsolatra nyujtott anyagot a középkorban. Ugyanis ha egy csónak a vízforgatag felé jött, előlép a varázsoló s a népséget hátrafordulni parancsolja, nehogy valaki megtudja, hogy ő mit beszél és cselekszik; azután bizonyos jegyekkel és szavakkal él s karjával egy mozdulást tesz, mintha a víztölcser élmetszené.

A vízforgatag sajátképen abban áll, hogy egy vízoszlop a felhőből nagy zajjal a tengersíkra ereszkedik le, mire aztán a tengervíz is kúpalakban fölemelkedik, és amazzal egyesül. Az egyesülés után a vízoszlop tovább rohan és utóbb szét pattan, mire a szétszórt víztömeg nagy robajjal és erővel a tengerbe hull. A víz egy része forró állapotban van ekkor. Alakja olyan, mintha két tölésért keskeny végoikkal egymás fölé állítanánk, úgy hogy egyik tölésér tág vége a felhőt, a másik tág vége pedig a földet vagy

vízet éri. Tág végén átmérője 800—1000, az egész forgatag magassága 500—700 ölig terjed.

A vízforgatagok többnyire hármasan jönnek elő a természetben. Hogy a vízforgatagok csak a szelek közbenjárására jönnek létre, annyi bizonyos, és pedig az ellenkező irányú vízoszlopok az egymás mellett levő, de ellenkező irányban fúvó szelek által sebességgel forgásba jönnek. A vízforgataggal mindig felhő van összekötöttségben, mely azt lassankint követi.

R. M.

A kalapokról.

Az emberi test legnemesebb részének, a fejnek ótalmazása, hideg, hőség, eső s egyéb külhatások ellen, már a legrégebb időkben szokásos volt; azonban igen valószínű, hogy a nők voltak elsők, kik — különösen keleten — a bőrtük fehérségét megőrzendő, fejüket (mint jelenleg az arabok) egészen betakarták, egyedül a szemnek hagyva szabad nyílást. A görögöknél csak az alsóbb néposztály és a gyöngélkedő egyének fedezték be fejüket; de korántsem a mai ujábbi századok módjára, minthogy az úgynevezett „thessáli“ kalapokat kivéve, melyeket csak az ephelok viseltek, egy sem készült szövetszövetből. A rómaiak kerek csúcsba végződő kalapokat használtak, melyeket szinkörökbe, körmenetek vagy egyéb ünnepélyességek alkalmával tettek föl; a kalapot a szabadság jelképe gyanánt tisztelték, miért is a felszabadult rabszolgát kalappal ajándékozták meg. Caesar meggyilkoltatása után pénzeket is vertek, két kard közé fektetett kalappal, mit később a spanyol iga lerázása után, az egyesült alföldi államok köztársasága is utánzott. A kalapviselés Rómában leginkább Neró meggyilkoltatása után jött divatba. Némethonban a XIV. század elején látunk először kalapokat, s 1360-ban Nürnbergben már kalapgyárosok is voltak. Nemsokára rá Franciaország is követé a példát. Némethon-, Schweic- és Hollandiában a XVI. század vége felé kezdték a magas, csúcsos kalapokat hordani szűcs karimával, mint az ott még ma is divatos. Frankonban, hol a magasabb körök csakhamar felkapták a kalapot, IV. Henrik óta felhajtották a karimát az

egyik oldalán, a mely rész azután a homlok felé esett. Midőn azután XIV. Lajos idejében a karimát a másik oldalon is felhajtották, keletkeztek az úgynevezett háromszögletű kalapok, melyek csaknem egy egész század lefolyásáig kiegészítő részét képezték a főurak öltözékeinek. Angliában 1780. körül keletkezett azon divat, mely még mai nap is fennáll, s miután Franciaországban is pártolásra akadt, innen Némethonba vándorolt (cylinder). Miként némely nemzetnél az öltözet vagy annak színe, másoknál (beleértve a miénket is) a kalap és az e mellé tűzött toll tünteti ki viselőjének politikai érzületeit. Mig Némethonban 48 után a fehér szövetkalapos egyének, nálunk a pörgekalaposak voltak kitéve a rendőrség üldöztetéseinek.

A kalap még ujabb időkben is tisztelet s kitüntetés jelvénye gyanánt szolgált. Így például a pápa ajándékozta kalap, melyet karácsony estéjén szentelt fel s melyeket az egyház érdekében működő egyéneknek küld; az utolsó szentelt kalapot Daun tábornok kapta 1758-ban, a Hochkirch melletti csata után. Csőd alá esett vagy bukott egyéneknek Franciaországban zöld, Némethonban sárga kalapot kellett hordaniok a középkorban. Spanyolhonban a zsidók voltak kényszerítve a sárga kalapra.

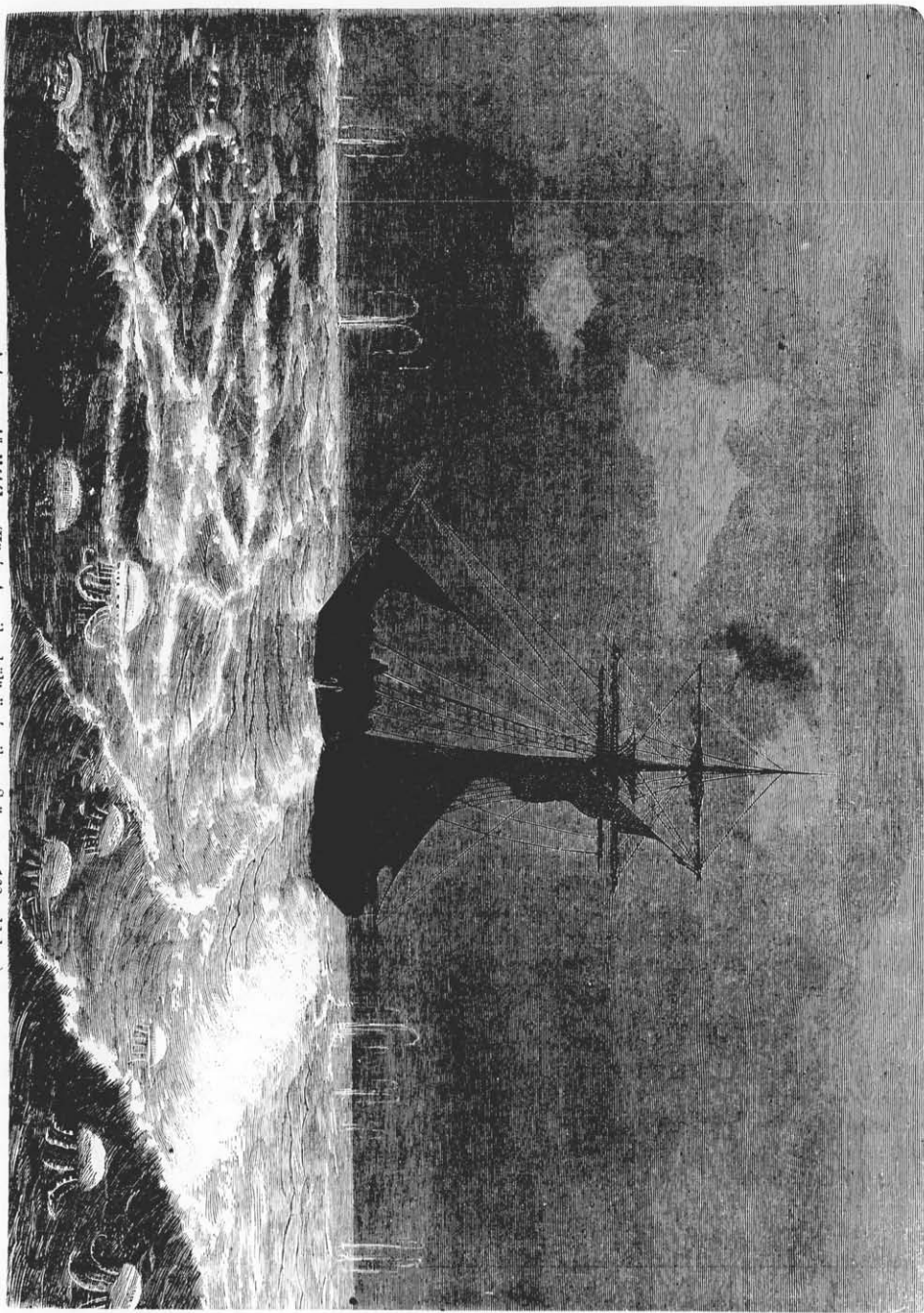
Az egyházat illetőleg a papi tábla ülnökei fekete kalapokat viselnek, 3 zsinórral; a bibornokok pedig vörös kalapokat, 15 zsinórral. A hercegi kalap a világiaknál a gróf és fejedelmi rang közötti állást jelezi.

Erdélyi képek.

XXV. Szénégető kunyhó Erdély havasain.

Ki Erdély nagyszerű vidékeit ismerni akarja, öltönsön sarut s vegyen kezébe vándorbotot, járja

be a havasok bármelyikét, s fáradalma bőven jutalmazva leand, mert a benyomás, mit a változat-

A tenger tüzijátéka. (Közny-Amerika külfölségéhez. Szövege a 162. oldalon.)

dús tájkép lolkéro gyakorol, nem egyhamar fog onnan elenyészni.

A hegyek, melyek az utazó előtt mint egymás fölé tornyosult sötét felhők emelkednek, lassankint barátságosabb alakot öltenek, a mint az egyes sziklák, vízmosások és meredekék a tömegből kibontakoznak. Csak a legmagasabb tető, melyen juliában is van elegendő mennyiségű hó, marad homályos messzeségben.

A néhány kerékvágással jelzett hegyi utról oldalt ösvényre térve, a távolban fölemelkedő füst vonja magára figyelmünket; kövessük tehát annak irányát tüskén-bokron keresztül, a kiálló fa-

Jelen földputri a többi közt legszebb s a legtehetősb család (mely 14 személyből áll) lakhelye.

Az üreg négy láb magas, 2 öl hosszú, 1 1/2 öl széles. Ablak- vagy kéményről szó sincs; az elsőnek helyét az ajtó, a másodikat pedig egy ökölyi lyuk képezi, illetőleg helyettesíti. Egy ily kunyhó összes bútora: kevés szalma és néhány vánkos. Társam, ki jól beszéli a román nyelvet, többféle-ről kérdezősködött, minek eredménye a következő:

A nők többnyire honn henyélnek. Készítményeket, melyek: dézsa-, tekő- és kanálból állanak, a férfiak árulják, ők eszközlik egyszersmind a be-

Cigány-lakás az erdélyi havasokon. (Rajzolta Staubert Ödön.)

galyak csapkodása közt, s ha mintegy félórát haladtunk kettőzött léptekkel, álljunk meg kissé s öltönyünket kapcsoljuk össze, mert itt már a lég észrevehetőleg hűvösebb, a fák ifjak és törpék, jeleül annak, hogy irtáson járunk.

Még mintegy másfél órát haladva, hosszukás térre jutunk, honnan irányadónk: a füst, fölszáll; e helyen kormos rongyokkal fődött emberek égetik a szemet. Hagyjuk őket izzadni s térjünk a tisztás tulsó oldalára, s látni fogjuk azon dombokat, melyek egyikét mellélkelt képünk híven tünteti szem elé.

vásárlásokat is. Templomba nem járnak s halottaikat sokszor pap nélkül temetik. Az éle, mely a cigányfajnak oly nagy mértékben sajátja, náluk egészen hiányzik. Beszédmódjuk és taglejtésük, szelídég- és nagy mértékű együgyűségre mutat.

Midőn aprópénz-, szivar- és dohánykészletünket kiosztottuk, eltávoztunk a nyomor emez élő példányaitól. Útközben többször emlegettük amaz ismert szavakat: „Oh népnevelés! mikor fogod kiterjeszteni ezekre is áldó sugaraidat?!“

John Willis Menard.

(Első szerecsen törvényhozó az Egyesült-Államok kongressusában.)

Az amerikai nép legnagyobb részének a szerecsenek irányában való ellenszenvre oly mély s annyi tényben nyilvánul, miként ez majdnem kiríthatlannak látszik; s bárha azon hatalmas polgárháború, mely zászlajára a köztársaság egysége és feloszthatlansága mellé — ha nem is egyenjogúsítását — a szerecseneknek, legalább a rabszolgaság alól felszabadítását tüzte ki; mind ennek dacára — különösen a déli államokban — maigian is él azon gyűlöletes vágy, hogy a szegény feketék sodortassanak vissza előbbi szolgálukba.

Ezen, még mindig tapasztalható ellenszenvvel szemben, melyben Johnson, a megbuktatott előbeni elnök is osztakozott, igen szép kivéltelt képez Grant Ulysses, az új elnök, ki három nappal megválasztatása előtt közzétette az amerikai lapokban, miként ő el van határozva, a rabszolgaságot, bármily alakjában is, örökre megszüntetnek tekinteni; ő — ugymond — a négerok iránt sem rokon-, sem ellenszenvet nem érez, s habár a maga részéről kemény kísértés volt is a négerok általános szavazati jogát elismerni, mindamellett azon meggyőződésben van, miként a szerecsent is hivatalosan és társadalmilag nemcsak szabad embernek, de egyszersmind amerikai polgárnak is kell tekinteni.

Jelenleg csak egyetlen szerecsen férfi ül, mint népképviselő, az amerikai kongresszusban, kinek oda belépte Amerika történetében új korszakot képez. Ezen fekete férfi Louisiana, azelőtt rabszolgatartó államot képviseli; neve: *John Willis Menard*, születéshelye Randolph, Illinois-államban, hol élete legnagyobb részét egy ültet-

vényen töltötte el. Ifjú korában csaknem semmiféle neveltetésben sem részesült, mert oly nagy volt a négerok, mulattok, quadronok stb. iránti gyűlölet, hogy ezeknek még csak iskolába sem volt szabad, semmi szín alatt sem járniok. Tizen-nyolc éves korában Illinois északi részébe jutott, hol iskolákat is látogatott, a mint ezt körülményei megengedték; 1859-ben pedig Ohio-államban az Iberia-kollégiumot látogatta, hol magasabb kiképzetést nyert. Életének ezen szakában a kivándorlás ügyéhez csatlakozott, s ebben akár mint szónok, akár mint író, tágas tért nyert tehetségei előtűntetésére. Ezen szakban való alapos jártassága volt oka, hogy Lincoln alatt a belügyi államtitkár hivatalos alkalmaztatást vívott ki számára a kivándorlási szakosztályban; azonban hivatalnok-társai közt is oly kinzó előítélet mutatkozott irányában, hogy a tehetséges fiatal fekete hivatalnok állomásáról csakhamar leköszönt.

Ezzel az angol Hondurasba utazott, honnan több havi buvárlat után visszatért az Egyesült-Államokba s észleleteiről írott jelentést intézett Lincoln elnökhöz, ki ezt kinyomatta. 1865-ben Louisiániába ment, hol erélyes támadást intézett ezen állam illoyális elemei ellen. Szavai és iratai eszközölték leginkább ezen államban a republikánus párt szervezkedését, mely hogy éppen őt választá képviselőül a kongressusba, ez arról tanúskodik, miként a felvilágosultság megszüntet minden előítéletet a faj, születés vagy szín iránt s egyedül a szív jósága, a lélek nemessége, az ész hatalma előtt hajlik meg tisztelettel,

A magyar-osztrák kelet-ázsiai expedíciótól. *)

I.

Alexandria, Egyiptom, január. 9. 1869.

Kedves barátom! Sylvester napján reggel elindultam Bécsből, s minden baj vagy legkisebb esemény nélkül, este Triestben a „Hotel de la villeben“ szálltam be, mely a városban legjobb vendéglő ugyan, de alig hasonlítható a pesti másodrendű vendéglőkhez; kicsiny, szűk, sötét, rendetlen, nagyon közönséges közös ebédlő asztal, s e mellett drága. A város meglepett; igen tömören van építve, noha az építészeti stíl minden inkább, mint szép.

Feltűnő a városnak a kocsik hiánya; alig lát néha az ember egyet; s este egész városi lakosság a Corsón jár friss levegőt színi. Nem foghattam meg, mi élvezet lehet benne? Corsójuk körülbelől oly hosszú, mint a váci-utca Pesten, de keske-

*) Előfizetési felhívásunkban ígértük volt derék tudósunknak, Xántus Jánosnak az első magyar expedícióból irandó leveleit. A napokban Ceylon szigetéről eddigi útját vészolva, hat levele érkezett meg, melyek elsejtét ime itt közöljük. (Szerk.)

nyebb; s képzeljünk ebbe vagy 10—15 ezer férfit és nőt, s elképzelhetjük a triesti Corsót. Taszigálás, öklelés, összeütközés, tolongás — ez az egész mulatság.

Újév estéjén a színházban látványos balletet adtak „A bráhma“ cím alatt; 11 óra után volt vége, s azon osztályu darabokhoz tartozik, mint például az „Eselshaut“; látványosság, bohóság, a mennyi kell, azonban nagyon kevés élvezet és izlés. A színház tömve volt s meglepett, hogy mindenki szalon-öltözetben s világos keztüiben volt, még a földszint is. Igen feltűnő, hogy oly helyeket, melyek olasz nemzeti, vagy anti-osztrák célzásuak, az egész ház élénken megtapsolt vagy ismételtetett; s valóban azok után, a mit láttam és hallottam, s miről jól értesült triesti lakók biztosítottak, az egész városban hasonlíthatlanul túlnyomó az olasz elem, sőt mondhatnám: egész nap eljár az ember a nélkül, hogy egy szót hallana németül.

Ausztria sok milliót költött Triestre, hogy a semmiségből kiemelje; költ még most is, mert a sok milliók sem voltak képesek kikötőjét biztosá tenni; jól tudják az olaszok, hogy Olaszországgal Triest ismét visszaesik a semmiségbe, tán harmadrendű horgonytér lesz; azonban dacára ezen argumentum ad hominem-nek, ők menni akarnak, mihelyt csak lehet. A vagyonsb osztály tán nem egészen így gondolkozik, de ők csak csepp a tengerben!

Január 2-án éjjel pontban 12 órakor a „Ceres“ Lloyd-gőzösön elindultunk, és sima tengeren, minden csemény nélkül 4-én este *Corfuba* érkeztünk. A hajón csak néhány utas volt, azok is szóotalanok s emberfélők, s így az út nem igen lehetett mulatságos. Hajónk Corfunál találkozott a hazajövő gőzössel, s ezuttal jött velünk az első postaagens. Összes Németország tudvalóvöleg Triesten át kapja a kelet-ázsiai postát, s eddigél 6—8 órába került egy ily posta rendezése Triestben, mielőtt tovább szállítattott. Hogy ezen néhány óra megkíméltessek, a kormány ezentul Corfuba postaágenst küld, ki Corfutól Triestig a hajón rendezi a postát, hogy Triestbe megérkezével rögtön tovább szállíthatassék. Mindenesetre elismerésre méltó figyelem, hogy a kormány néhány óra megkímélése miatt ily költséget és veszélyeséget tenni kész.

Corfuban nagyon meglepett: először, a sok erdei szalonka, melyeket eladásra felajánlottak, s a szép dimnyék. Másodszor pedig a több, mint 100 hordó bor, melyet Alexandriába szállítottak gőzösiünkön. Hogy corfui bor postagőzösiön szállítva verse-

nyezhetne magyar borral, csakugyan nehéz elhinni, pedig ugy van!

Corfuból a jóniai archipeláguson hajóztunk le *Zanthe* előtt, aztán *Candia* nyugoti partja mellett vágunk le egyenesen Egyiptomnak, s 6-án éjjel 11 óra körül a kapitány úgy hitte, hogy közel vagyunk Alexandriához, s a gépet megállítottu reggelig.

Mióta Corfut elhagytuk, a tenger igen magasán járt, s magamat kivéve, a hajó utasai többé nem mutatták magukat az egész úton. Így nem igen volt egyéb mulatságom, mint dominót játszani a kapitánynyal, ki egyéb nyelvet nem beszél, mint olaszt, s így ő olaszul, én pedig spanyolul beszélvén, társalgásunk felette mulattató lehetett volna — egy harmadikra.

Az Alexandria előtti éjjel, a mint hajónk állt, valóban rémséges volt az utasokra, kik az utolsó itéletet várták. A hajó igen hosszú lévén, s nem igen terhelve, rendkívül bukdácsolt és hentergett, ágyban éppen lehetetlen volt megmaradni; az éjet mindenki ülve és valamibe fogózva töltötte.

Hajnalban megindult a hajó, s 10 óra körül Alexandria előtt voltunk, de a tenger még mindig annyira hullámzott, s a zátony annyira zajlott, hogy csak d. u. 4 órakor juthattunk be a kikötőbe, mely első látásra is tanúsítja számtalan gőzöseivel, árboe-erdejével és lobogó-sokaságával, hogy a világkereskedelem egy útréhez jutottunk. Hajónk mintegy 1 mfldre vetett horgonyt a vánházról, s innét ladikon kellett oda jutni. Egy hivatalnok megvizsgálta utlevéletem, aztán cédulát adott, mit az udvarban előmutatva egy csibukozó piszkos töröknek, kívánságára egyik bőröndömet kinyitottam, mit felületesen megvizsgált; a többit nem kívánta látni; köszönt, mosolygott, s én mehettem.

A vánházról a Mehemed-térig tekörvényes, piszkos és szűk utcákon halad az ember jó félóraig; ez a Musulman városnegyed. S a főtér körül laknak az európaiak (köztük 20 ezer jolasz s 5 ezer francia), ugyanott vannak a vendéglők és a konzulátusok is.

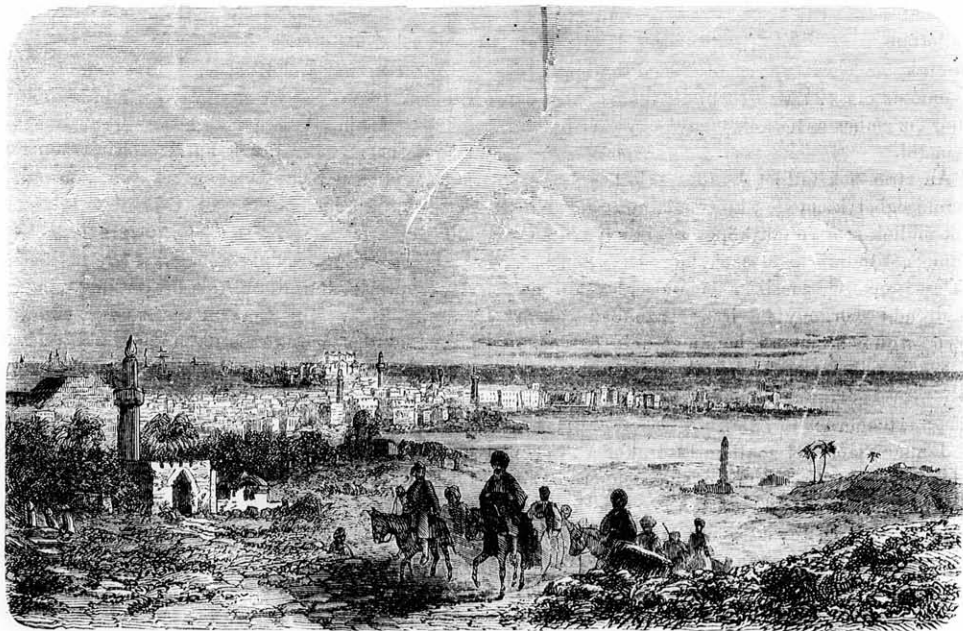
Ezen városrész, mondhatnám, gyönyörű, az egész roppant tér és a belőle kiágazó utcák palotaszereiük s meglepők, szép fákkal és szökőkutakkal ékesítve.

Hihető, odahaza kevesen tudják, a mint én sem tudtam, hogy Alexandria évek óta légszeszszel és vízvezetékekkel van ellátva a lehető legnagyobb mérvben, s vízvezetéke roppant összegbe került, minthogy a vizet egy e célra épített s hajózható

csatornán kellett messziről a Nilus egyik ágából ide vezetni. Azon nagyszerű épületekből, melyeket Strábo oly részletesen írt le, az igaz, vajmi kevés maradt fön, de maradt fön elég, hogy fogalmunk legyen felőlük. Ott van Pompejus oszlopa, a Heptastadium, egy szaracén-torony, a Cosarium romjai stb.; de ha elpusztította sok század romboló keze, különösen pedig a foglalás és dicsvágy dühe Alexandria mult nagyságának emlékeit, Mehemed Ali s utóljai mindent elkövettek, valamint elkövet a most uralkodó felvilágosodott alkirály is mindent, mi Alexandriát nagygyá teheti.

izléséncnek. Az utcák jó kövezete, a járdák, fasorok, légszesz és vízvezeték, s a lakosok jóléte és emelkedése — minden oda mutat, hogy Egyiptom fénykora ezentúl fog bekövetkezni.

Egyik különösség Alexandriában az, hogy noha van elég kényelmes bérkocsi, mégis csaknem mindenki apró szamarakon jár; az ember a nyeregbe ül s megyen, a hová tetszik; a szolga vagy számártulajdonos pedig az ember mellett üget saját lábán, épen oly gyorsan, mint szamara. Megtörténik sokszor, hogy angolok óraszámra sebesen nyargalnak a városon kívül ily szamarokon; de ők (sőt a szamár is) mindig előbb kifáradnak,

Alexandria távlati képe.

A királyi palota, az egykori *pharo* csucsán, valóban meglepő, fényes emléke Mehemed Ali

mint a szamár-tulajdonos. Félóránként ily nyargalás 1 frankba kerül.

Xántus János.

Egy hét története.

(Márc. 15.)

(VK.) Emlékezzünk március idusára! Huszonegy év előtt — akkor szép tavaszi nap volt, habár a hulló esőben esernyők alól éltették a „szabadságot,“ — e napon történt, hogy a sajtó először lett szabad hazánkban. Első szabad szülöttje pedig a lelkesedés egy dala volt: Petőfi „Talpra magyar“-ja. Széchenyi e nap mozgalmát „paraplui forradalomnak“ nevezte, „jósellekével“ legkövetőbbem sem sejtve, hogy a kik akkor Pest ut-

cáin esernyőkkel védték magukat az ég szelid vizétől, később kardot fognak, s nem ijednek meg a vérzাপortól sem. S mennyi minden történt azóta: dicsőség, megaláztatás, néma remények, felvirradás a hosszú éjszakából, jobbra fordult idők s ismét — küzdelem.

De ha az új idők új törekvéseket hoztak is létre, s ha a „fátyol“ sokat elfödött is a múltból: ritka szövetén átragyog e nap emléke, melyben a

kilobbant lelkesedés először ült ünnepet, s létrehozta a jók régi vágyát: a sajtószabadságot, ezt a hata'mas fűt, melynek szintén meg vannak a maga kinövészei, de ágain egyszersmind a legtáplálabb gyümölcsök teremnek, melyeket a nyilvánosság napfénye érlel.

Nincs sem elég időnk, sem elég nyugalmunk, hogy hosszan nézzünk vissza a múltba most, midőn a jövőre van szögezve tekintetünk; de legalább egy pár sorban jelét akartuk adni annak, hogy tovább törekvéseink közben is meg-meg állunk, legalább pillanatra, visszatekinteni egy-egy nagy nap felé, mely a korszellem haladását a távolban is mértföldmutatóként jelzi.

Külső ünnepély ezuttal ugyanis aligha fogja jelezni az emlékezést. Pest most nem a magáé, hanem a — vidéké. A táviratok, melyek a választásokról érkeznek, képezik a napok főtörténetét. Minden ember kezében láthatlan mérleg van, jobb- és baloldali serpenyővel, s minden egyes távirat valamelyiket nyomja lejjebb, vagy billenti fölebb. Az első héten a jobboldali kétszerte súlyosabb volt, de következőnek még oly napok is, melyben a bal-serpenyő tartalma billentheti föl amazt. Aztán jöhet egyensúly; majd ismét hol ez, hol amaz emelkedik. — míg végre... ki tudná most még megmondani?

A kormánypártnak az első napokban legnagyobb nyeresége az volt, hogy Esztergamban megbukott. Besze János t hát nem fog többé fölmagaslani a jobboldal padjairól, a min a párt — úgy hisszük — maga sem búsul. — Veszett ugyan egy tagot, de ez nem nagyobb veszteség, mint mikor kihúzzák egy fájós fogunkat, melynek alkalmatlan voltát oly örömet fölládoznak, miután hiánya javunkra válik.

Izgalmas napok. Mindenki írónt tart kezében, jegyez, számlál, s mosolyog vagy fanyar képet vág, a szerint a mint „kedves“ rovatja szaporodik vagy fogy. Ha van egy meddő nap, mint volt a 13-dika, melynek balvégezetes számjával egyedül a szamosujvári kerület mert farkasszemet nézni: akkor valódi szomjuság lep meg mindenkit. Alig várjuk, hogy más napra virradjunk, melyen ismét néhány új távirat emelje — vagy akár csorbítsa — roményeinket.

Az üres percek — melyekben táviratokkal nem foglalkozhatánk — a múlt héten szintén a vidéké voltak. Akkor átnéztünk a Dráván túl, Zágrábba, hol a királyi párt lelkesedéssel fogadták, s üdvözlétikre nagy ünnepélyeket:ivilági-tást, theatre paréet, díszhangversonyt s mindenféle tisztelgéseket rendeztek.

Ez az út királyi peccsét a horvát-magyar kiegyezés üdvös munkáján. A zsviöv, mely a horvát földről áthallatszik, a mi eljencinkkel vegyül össze. A nyelv különbsége mit sem tesz, midőn egy törül fakad, mint némely rózsafán a két felé nyuló ágnak másszínű virágai.

E napok fénye és öröme törli el a múltak vilongásainak utónyomatát is. Pár év előtt még vádolták, gyűlölték ott a magyart. hol néhány nap előtt gr. Andrásst a leglelkesebb éljenekkel üdvözlelék.

A királyné pedig — kinek fejét az arauy korona mellett egy másik is ékesíti, s még jobban: a megnyerő bájé, — e körútból pénteken este tért vissza a csöndes Budára, ha ugyan volna most hely Magyarországnak, mely csöndesnek lenne mondható.

A választások izgalma e nyugodt, ódon várost sem korilte ki, s a szinkör, hol eddig csak az operette és kankán csinált zajt, vagy legfőlebb a „Bém apó“ vaktöltésű ágyui, most gr. Karacsay Sándor komoly politikai hitvallását hallá. A gróf egykor Bem mellett szolgált, aztán sokáig száműzött volt, jelenleg pedig a b. Eötvös József ellenjelöltje. Derék ember, hanem aligha lesz veszedelmes a kultuszminiszterre oly kerületben, hol a hivatalnokok egész egy hadsereget képeznek. Házmán polgármesternek a másik kerületben jobban meggyűlhet a baja, mert ő ellene oly férfit léptettek föl, kit csak szabolcsi kerületében nem tudnak most elég nagyra becsülni: Bónis Sámuel, e tiszta eszű és szilárú jellemű hazafit. Mellette most sokan buzognak, s a vizi-városban ma már egyébb zaj is van, mint a császár-fürdőbe járó apró társaskocsik robaja.

Pesten egy kicsit bágyad az izgalom. Meglehet különben, hogy csak eltűnt a fől színről — mint Afrika szent folyama — hogy idő múltán annál szélesebb ágnban törjön ki. Aztán a fővárosnak sokkal nagyobb élete is van, mitsem a választási érdekeltség annyira háttérbe szoríthatna mindent, mint egy kisvárosban vagy falukon, hol a csöndesebb telekben néha csak a kemény füstje vagy a komondorok lárájája jelenti, hogy élet is van a bogárhátú házfödelek alatt.

A fővárosi polgár nem adhatja át magát egészen a korteskedésnek. Néha az üzlet fogja meg kabátját, máskor egy kecsgetető szelid élvezet. Egyik órája valami új vállalaté, (tán egy bank vagy takarékpénztár létesítése, mert ez úgy kezd most szaporodni — legalább a papíron — nálunk, mint néhány év előtt a photographia;) a másik a vízvezetéké, melynek irlalmatlan nagy

vascsövei ma már a belváros főutcáin hevernek, hogy nemsokára a földbe bujjanak. Azán sokan a tyroli jodlirozókát is szeretik meghallgatni, mert a Rainer társulata — gitár és citera mellett — csakugyan oly eredetileg éneklő a havasok sajtószertű dalait, s egy-egy csinos tyrolnő oly ügyesen eljárja nemzeti táncukat, hogy semmi meglepő nincs abban, ha e társaságot az orosz cár és angol királynő is meghallgatták, miután ő Felsőgök sem lakknak az Olympon, s így élvezeteiket ők sem nyerhetik mástól, mint halandó embertársaiktól.

Hanem ha már zene ének került a tollunk alá: a tyrol dalok légköréből egy kissé magasabbra is emelkedhetünk, miután itt vannak Brahms és Stockhausen. Két hangversenyt adtak ők a redoutban, s eddig övék a zeneidény koszorúja, melyet annyival teljesebben nyújthatunk át, mivel a „florenceiek“ eltávozása óta csak műkedvelők, dalárdák, színházi operisták zengtek-bongtak e teremben, kiknek elég volt, ha egy-egy virágzálat adánk.

Brahms igazi művész, vagyis zenészetű egyéniség. Hatalmas, komoly szellemmel s nagy stylllel bír. Senki se játsza nála klasszikusabb mélységgel és nagyobb erővel Bach fűgait és Schumann ropant nehéz tanulmányait. A zongora minden hangja valódi plaszticitást nyer újjai alatt, s gyakran elbámulunk rajta, hogy az a kis szőke művész mi mindent tud művelni ez ugy nevezett „szívtelen hangszerezen.“ Valami nagyon sok zive neki sines; de a Beethoven „sonátájában,“ a Gluck „gavotte“ jában és a Schumann „románc“-ában még is a dallam báját igazi érzéssel fejezte ki. Máskülönbén a hangulat ereje az, mi sajtószertűségét képezi. Valami búskomolyság van e hangulatban, rokon azzal, mi Ossian énekéből vagy egy göth templom komoly fenségű ivoi alól hat reánk. S ha övé az erő: Stockhausené a báj. Ez a

régi dalénekes, kit Párisban is oly sokszor megtapsoltak, kis, de kellemes hangjával egészen fölmelegíti hallgatóit. Énekelt régi olasz és francia, s aztán Schubert- és Schumann-dalokat. Mind-egyiket saját stylljében, könnyűden s oly finom szinezéssel, hogy minden dalénekes között egyedül Roger az, kit nem feledtetett Stockhausen a dalelőadás igazi virtuóza, ki hanyatló hangjával is a legnagyobb művészi hatásokat képes előidézni.

De a jelen élvezetől ezúttal egy kissé a jövő reményeihez is kell fordulnunk. Más szóval: megemlékezni a színészetű tanoda gyakorlati vizsgálóról. A drámai szak tanárja: Paulay „Cid“-ből, „A lowoodi árvából“ és „Bánkban“-ból részleteket, s Göthének, „A testvérek“ című színművét adata elő; a vigjátéki tanár Szigeti József pedig Csató Pál „Fiatall házasaít“ és saját „Becsületszó“-ját. Kritikának alig van helye ily színészetű próbatéten, de van egy növendék, ki rövid két év alatt annyira haladt, hogy — ha hangjának fejlődését nem kellene még féltetni — már most is bátran lehetne szerződtetni. Ez Rákosi Szidónia k. a., kibén meg van az érzelem, a szív, a könnyű mozgas, kedves alak, szóval minden mi, valakit a színpadon fölemelhet. „Lowoodi árvá“-jától hallottunk néhány oly bensőségteljes hangot, mely valóban meglepett. Van több képesség is: kellemes fiatal lányok, ép hangú, jó alakú ifjak, kiktől sokat várhatunk, kivált ha a színi tanodát nem tekintik egyébbnek, mint egy előcsarnoknak a gyakorlat nagy iskolája előtt, hol, minden áldott nap tovább kell tanulni. Az iskola kimutatja az útát, a gondos tanár kézbe adja a delejtűt — ez az egész. A többi attól függ, hogy aztán ki mint járja ez útát, s mint használja a delejtűt, sépp azért ma még e tehetséges növendékekkel szemközt csak remelhetünk, de nem jósolhatunk.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. *Mircius* 13. II. József császár szül. 1741., Bécsben forradalom 1848. — Mezzofanti bibornok 1849., Lafontaine 1695 ††. — Johnson az észak-amerikai elnök pörbe fogatik 1868.

14. Klopstock 1803., Dumouriez 1823., a vérengző Haynau 1850 ††. — Victor Emanuel született 1820.

15. A magyar forradalom proclamálja a 12 pontot 1848., — Julius Caeser megöletik 44. — Salvator Roza 1673, Cherubini zeneszerző 1842. ††.

16. Nagy zsidómészárlás Yorkban 1190. — Hu-

nyady László lefejeztetik Budán 1457. — Blumauer 1798., Galetti 1828 ††.

17. Rousseau 1741 †. — Arany János született 1817.

18. Berlinben és Milanóban forradalom 1848. — Vajda János született 1827.

19. Kisfaludy Sándor 1790, Biela csillagász 1782. születtek.

20. Ovid 43, II. Napoleon 1811, gr. Andrássy Gyula 1823. születtek. — Az első magyar Tiszagőzhajó-társaság első ülését tartja Pesten 1847.

21. Jean Paul 1763, Favre Gyula 1809. szü-

lettek. — Radecky győzelme Mortara mellett 1849.

22. A templáriusok rendje eltöröltetik 1312. — Rabenez satyrius 1770, Göthe 1832. ††. — Zschokke Henrik született 1771. — A szöreg-szentiványi csata 1849.

23. Br. Wesselényi Ferenc † 1667. — Rákóczy hadai Bécs előtt 1704. — I. Pál orosz cár 1801, Kotzebue 1819. megöletnek. — Radecky novarai győzelme Károly Alberten 1849.

24. A delegáció befejezi működését 1868. — Krakkói forradalom, Kosciuskó diktátorsága 1794.

Közli: V. A.

— (*A tenger növényzete.*) A tengernek ép úgy megvannak saját nagy kiterjedésű rétjei és roppant erdőségei, mint a szárazföldnek. Hegységeinek lejtőin, és völgyeinek ölében végtelen nagy mennyiségű növény tenyészik, melyeknek mindegyike azonban csak bizonyos éghajlat alatt díszlik. Minél magasra emelkedünk a szárazföldi hegyeken, annál szegényebbnak és silányabbnak találjuk rajtuk a növényzetet, míg az örök hóval fedett hegységeken a növény-élet végkép megszűnik. Ez a tengerekben épen ellenkezőleg észlelhető. Itt minél mélyebben hatolunk a tengerek völgyeibe, annál kevesebb növényt találunk a tenger talaján. A tenger alatti növényzet egész gazdagságában a déli és közép-tengerben táruul élénk. A legfinomabb és leirhatlan szép színű mohokat látjuk itt elterülni, mint egy roppant nagy és gazdag szőnyeg; melyeknek valódi nagyszerű szinompompáját leginkább csendes időben, alig 100 lábnyi mélységben a vízszintől, csodálhatjuk igazán. A hegyek lejtőin láthatjuk a selyemfinomságu, gyönyörű *anserinákat*, melyeknek vékony kocsánjai (szárai) finom selyem fonadékhoz hasonlítanak; itt találjuk a biborszínű vérpiros *moszatokat* (algue) oly nagy mennyiségben, hogy tőlük a tenger vize messziről nézve egészen biborszint ölt. Az egyenlítő alatt *floridák* tenyésznek, melyeknek némelyike sajátos, vörös és sárga foltokkal tarkított apró golyócskákat látva némi távolságra, hol azok durranással pattannak szét. A legnevezeteseb növények egyike, melyek a tenger alatt tenyésznek, az óriás szivacs, mely félig-meddig az állatok országába is soroztatik némely természettudós által. Ez a tengerek királya, mint királya a magas cédrus a hegyeknek. Ez rendszeren mintegy háromszáz lábnyi mélységből emelkedik fel a tenger felületéig, és óriási kiterjedésű ágai valódi szigeteket képeznek, melyekre meleg nyári időben a tengeri állatok, tengeri kutyák, tengeri madarak

szállanak nyugodni, és a melyek nagy kiterjedésűknél fogva a tengeri utasoknak is félelmes akadályul szolgálnak. Azon kisebb vitorlás hajók, melyek csendes időben, kis szellő mellett, az egyenlítő alatt ily óriás növények erdőségeinek sűrűjébe jutnak, rendszeren kénytelenek tehetetlenül egy pár hétig vesztegelni, míg végre egy erős szél megmen szabadtítja őket a veszélyes helyről.

(L. J.)

— (*Tév az északi vidékeken.*) Dr. Kane, ki részt vett Grinell expedíciójában, midőn Franklin keresésére indult, élénk színekkel festi a sarkutazók szenvedéseit a hideg miatt. A barna cukor annyira megfagyott, hogy vaj- és disznózsírban, csak fűrészszel, vésővel és kalapáccsal lehetett részekre osztani. Washington születés napján a hajólegénység szindarabot adott elő. Szabadban a hőmérő $34\frac{1}{2}$ ° R. a szinkörben $27\frac{1}{2}$ °-on állott a zérusan alól s ez bizonyára a leghidegebb színelőadás, melyről eddigél hallottunk. Egy napon Kane fagyott polyhet talált fővegén függve, melynek zörgése eleinte féregmászáshoz hasonló hangot adott. Más alkalommal a hajólegénységből egy, a szemébe tünt jégcsap krisztálytisztá átlátszóságától ingereltetve, azt szájában akarta harapni, s az eredmény az lett, hogy egy darab nyelvére, kettő pedig ajkára fagyott s mindegyiknek eltávolítása egy-egy darab bőrbe került, — a hőmérő ekkor $26\frac{1}{2}$ °-t mutatott. A bajuszon és ajkakon fityegő jég-gyöngyök képződtek s ha az ember nyelvét kidugta, azonnal hozzáfagyott a jégkéreghez, és gyors erőfeszítésre s ennek megfelelő készségedelemre volt szükség, hogy ismét kiszabadíthassa. Annál jobb, minél kevessebet beszél valaki. Sok embert ide kellene küldeni! Sz. G.

— (*Az eső sebessége.*) Rozet az esőről irt meteorológiai monographiájában igen elmés és egyszerű módszerrel ismertet meg az esőcseppek sebességének megmérésére. Chalon és Dison közt vasúton utazván, azt tapasztalta, hogy ha a vonat lassan halad, az eső egészen függélyesen hull alá, ha pedig nagyobb gyorsaságot nyer, a cseppek ferdén látszanak leesni, még pedig olyan formán, hogy a kocsiaablak felső és első szögletén feltűnt csepp, az ablak alsó hátulsó szöglete felé, tehát a táblával diagonális irányban, látszott leesni. E tűnemény rendszeren ismétlődött. Ha a vonat megállt, az esőcseppek iránya függélyes volt, ha megindult, a kocsiaablak diagonalisa szerint tért el. Tehát tisztán állott előtte, hogy egy csepp épen anynyi idő alatt esett az ablak egyik szögletétől a másikig, a mennyi idő alatt a vonat a kocsiaablak szélességének megfelelő tért haladt előre. Ezen

időközt pontosan ki lehet számítani, minthogy a vonat közép sebessége a meghaladt tér mekkoragsága- és arra megkívántató idő tartamából meghatározható. A vonat gyorsasága pedig az esőhullás sebességével olyan arányban áll, mint az ablaktábla szélessége annak magasságához és ezen számításnak az lett eredménye, hogy az esőcsepp minden másod perc alatt 33 lábat haladt. — Sz. G.

* (*A világ legmagasabb épületei és fái.*) Általános vélemény szerint legmagasb építmény a Cheops-piramis Gizah mellett, t. i. 440 lábnyi magas; aztán a bécsi sz. István torony, mely 421 lábnyira emelkedik föl; továbbá: a római szent-Péter-egyház kupolája 413, a landshuti Márton-torony 398, a salisburgi székes-egyház 392, a hamburgi Mihály-templom 390; a freiburgi dom-egyház 367, az antverpeni székesegyház 360, a Pál temploma Londonban 340, a majlandi dom 328, a magdeburgi dom-tornyok 315 láb magasak. — A legmagasabb fa a kaliforniai mammut-fenyő, t. i. 450 láb, az Eucaliptus a vandiemeneknél 330, a norfolk-fenyő déli Walesben 72 láb. A legmagasabb német fenyőfák mostanában 200 l. magasak. Adamson szerint

a világ legrégibb fái a senegáli majomkenyér-fák: 5800 évesek, a kaliforniai mammutok 5000 évesek, az angol taxusfák 3000 évesek, a Libanon cédrusai 2000 évesek. A mi legrégibb tölgy, hárs és gyantás fenyűink, alig idősbek 800 évnél.

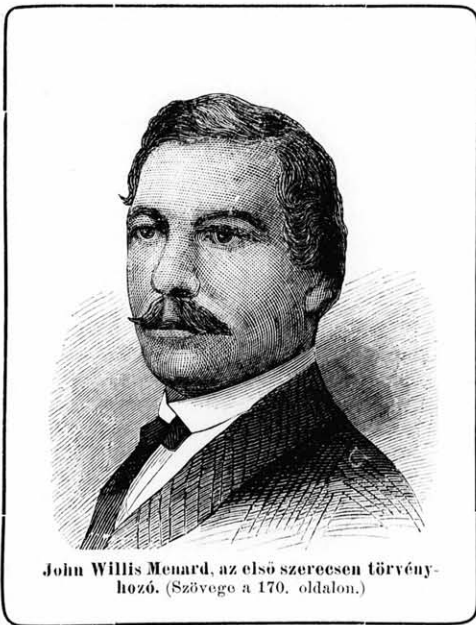
— (*Hajóépítés és a hozzá megkívántató fa.*) Egyetlen 74 ágyus hadihajóhoz kell 2200 teljesen kinőtt fa, vagy 44 hold erdőterület terménye. Angliában a királyi hajógyár szükségletét alig tizenhatod részben fedezik a korona-erdők egy csekély rész a magán erdősből kerül ki, s a fűszük ségletet külföldről viszik be. De már a

szárazföldek majd mindenütt háttérbe szorítják az erdőket, úgy annyira, hogy még az Egyesültállamok is Kanadára szorultak és be kell következni azon állapotnak nem sokára, midőn Anglia vagy magában bent — mint már el is kezdtek — vagy idegen országokban tenyésztet erdőket. Így már Athol herceg 1764—1826 körülbelül 14 millió veresfenyőt ültetett 10,324 hold területen, a mely addig, mint legelő nem adott többet holdanként 50—60 krajcárnál. Ezelőtt a veresfenyőt igen ajánlották a hajóépítésre. Egy 28 ágyus fregatte, melyet 1825-ben Athol herceg veresfenyves erdejéből készítettek el, csak 14,590 font

sterlingbe került ugyan, de később a kijavítására itett költség még 29,563 fontot tön.

Sz. G.

* (*Új festésű szobák.*) Mindenki tudja, hogy olajjal ujonan festett szobákban egészségtelen a lakás. Az egészségtelen hatást sokáig a festékekben rejlő olaj-tartalomnak tulajdoníták; de most már bebizonyíták, hogy a terpetin-olaj okozza. — Bizonyos hölgy csak egyetlen éjjel aludt ily ujonan festett szobában és szélhűdés érte, és csak nagy fáradsággal mentheték meg életét. Jó lesz tehát óvakodni ilyen szobáktól.

John Willis Menard, az első szerencsén törvényhozó. (Szövege a 170. oldalon.)

* (*Feldühödt emberek harapása*) igen gyakran ép oly veszélyes, mint a megdühödt kutyáké, macskáké vagy más mérges állatoké. Nem egy eset bizonyítja, hogy fölingerelt ember harapása — mely magában véve jelentéktelen volt — halált hozott. A harapásnál befolyással van a megharapott vére is. Minél betegesb, izgékonyabb valaki, annál nagyobb veszélynek van kitéve. Csak nem régiben történt, — s általános figyelmet gerjesztett, — hogy Chieschben (Csehországban) egy mérges ember veszekedés közben megharapta társa ujját, s ez meghalt a jelentéktelen seb következtében.

érkezett. A helyiségben csak nehezen lehetett hűsölni, s több óra telt el, míg a tűzön — e gyűlékony anyagok közt — erőt vehettek.

* (Haldoklás.) Ludvigh Samu, ki 1801-ben Kőszegben született, s a szabadlevél eszmék önzetlen bajnoka volt, s Amerikában „A fátyka” című lapja által volt ismeretes, febr. 14-én Cummins-villeben, Cincinnati mellett meghalt.

* (Uj palota.) Grf Zichy János a múzeum-utcában a Károlyi palotával szemközt fekvő szöglettelkes egy új nagyzerű palotát szándékozik építeni, mely tetemesen emelne azon utca szépségét.

* (A koronázási domb) lefordását végleg elhárította Pesti városa. A kerítést képező kövek és láncok ez állatkertnek ajándékozta; az ország minden részéről egybehordott föld pedig a városígról egy kiváló helyére fog tétetni.

* (A magyar postát) Bukurest vidékén kirabolták, s a kocsist súlyosan bántalmazták.

* (Eltelés.) Komárommegye Bána községe a múlt héten tűzvész által nagyobbára elpusztult.

* (Kovács Pál uterán írónk) egy jótékony célu hangversenyben Győrött felolvastatott tartott e cím alatt: „Jobb-e vagy bal?” Idézünk ebből a következőket: „A baloldal nagy előnnyel bír a jobb felett, mert tagadni nem lehet, hogy a szív, minden nemes érzésnek ez egyetlen forrása, a baloldalon van! — Ezenkívül a kard, a lovagiaság és hősiesség e tisztelgetélt jelvénye, szintén baloldalon viseltetik, — de még óráját a tárcáját is általában baloldali zsebében szokta hordani az ember. Így hát a szívveltség, vitéség, pontosság s hatalom jelvényeit viselőn a baloldal: valóban nagy előnyben van a jobb fölött. Hölgyeink általában baloldaliak; hisz ők állnak az életben legközelebb szívünkhez, kik a legnemesebb, legerényesebb érzelmeknek, de kivált a világot boldogító eszereknek, istentől, minden korteskedés nélkül választott a verifikált képviselői a földön; ők e szerint mindenesetre a balra fognak szavazni. Ne tessék himni! ők egyuttal tisztelhetlen baloldaliak; mert amár hivatalosan az oltár előtt, mindig a baloldalon állnak; de azután, férjeik udvariassága jobboldaliakká teszi őket; mert az oltártól már jobbjukon vezetik el, s jobbjukra fűzve mutatják be őket a világnak, s jobbjukra tiltetik rendszeren, — mely jobboldalisság annyira megy, hogy néha még a nők tessék férjeiket jobbakká. A bal, nem felhet soha a jobból, miután mint láttuk, a kard az ő oldalán lóg, — a jobb pedig megnyughatik azon, hogy a bal, saját soraiból is mindig csak a jobbkat választja! Ha pedig egyben-másban olykor egy kis szélid perpatvar támadna köztük, miután tudjuk, hogy a természet örök törvénye szerint, egyik kéz, a másikat mossa: mossák meg ők is egymást jól, de csak finom illatos tolett szappannal, hogy tisztuljanak az eszmék, s legyenek úgy, mint a szerelmes szende hölgy, ki kedvesének baloldali szívét ajánlja, s annak jobbát kéri érte csereben. — Adja a bal is szívét a jobbknak, — s a jobb nyújtsa barátai jobbát a balnak.”

* (Teck hercege) kinek anyja gróf Rhédei-leány

volt, s ki 1866-ban az angol királyné unokatestvérét (a Cambridgei hercegnőt) vette nőül, e napokban levelet intézett anyai nagybátyjához: gróf Rhédei Jánoshoz, hogy az egykori erdélyi fejedelem Rhédei Ferenc eredeti arcképének egy hű másolatát küldje meg ujonnan rendezett képtára számára. Rhédei Ferenc Erdélyi fejedelem volt 1657 nov. 1-től 1658 jan. 25-ig, aztán lemondott, s 1659-ben mint bhari és máramaros főispán gróffá lett, s Erdélybe többé nem tért vissza. Fejedelemtöréből egy hű képe van az erdélyi múzeumban, mely, ha jól vagyunk értesülve, a gróf Rhédei Adám birtokából leányára: báró Radáknera s általa a múzeumba jutott. Erről négy vagy öt másolat létezik a család tagjainál, s ezek egyikét küldé most el gróf Rhédei János — mint családős — Teck herceg számára.

— (Nyilvános köszönet.) Tanodánk ifjusága egy ifjusági könyvtár alapításában munkálva, hazánk több előkelő írója- és kiadóhához vállalatának segítségével bizalomteljesen szíves kéressel fordult volt, s nyert ennek folytán közelebről is nagybecsű adományokat, melyekért ezuttal hálás köszönetét nyilvánítani siet; névszerint: Szilágyi Sándor minis. titkár, P. Szathmáry Károly, Toldy István, Pfeifer Ferdinánd, Aigner Lajos, Stein János uraknak és Szabó Ida Fekete Józsefné urnóknak; kik több mint 120 ftt értékű czsáng- és helytörténeti, culturhistoriai, geologiai, hadtani, természettudományi, eszméimáni jeles művekkel s számos nemzeti klasszikussal ajándékozá meg ifju könyvtárunkat. — Fogadják nemelelkű jeltévőink, kiknek neveit e tanoda Chioja arany betűkkel vési fel és sok száz ifju szív őrzi meg kegyeletes emlékezésében, leghálásabb köszönetünket. — Gyula-Fehérvárt, 1869. márt. 6. — A főgymnasiumi ifjuság.

* (Csudálatos esetről) írnak Székesfehérvárról. Mintegy hóval ezelőtt vitték a megyei kórházba V. Johanna nevű 27 éves hajadont, ki mint beteg megvizsgáltatván, kitűnt, hogy bal emlőjében, valamint a hasfal nagyobb részében (leginkább baloldalon) kisebb nagyobb varrattók észlelhetők, melyek közül eddig kimetszés által 26 darab vétetett ki, testében azonban még mindig számtalan találtak. Miként került e nagy mennyiségű tü a beteg testébe? mindeddig ki nem puhatolható, mert elfogadható felvilágosítást nem nyújt. A beteg másként egészséges kinézésű, s többen megnézték, és jelen voltak a varrattók kimetszésén, midőn azt a kezelő orvos vasfogóval kihúzta, s tapinták az akkor még benmaradtakat. Ohajtandó volna, hogy az orvostudói kar vizsgálat tárgyává tenné és magyarázná meg a csudálatos esetet.

* (Izabella királynőről) újra elő hírek keringenek, mintha Magyarországon jószágot akarna venni, 4 millió ft értékben. Azt mondják, hogy egy csinos nő vezeti az alkudozást.

* (Öngyilkos rabló.) Vajda Bándi, a híres rabló, a mint a Makón egy házban a katonák és pandurok körülvetették, úgy hogy semerre sem menekülhetett, egy pisztolylövéssel önmaga vetett véget életének. *Folytatása a mellékletben.*

Mai számunkhoz egy fél iv hirdetés-melléklet van csatolva.